

РОЗДІЛ 5. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ТА ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

5.1. ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ ТА ПОЗИЦІОНУВАННЯ КАТЕГОРІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ

Для прийняття ефективних управлінських рішень при веденні бізнесу керівний склад потребує об'єктивної всесторонньої інформації про стан справ, як по кожній структурній бізнес-одиниці компанії, так, і по бізнесу в цілому. За визначеними параметрами джерелом такої інформації може стати запроваджена на підприємстві досконала система управлінської звітності. Але неоднозначне визначення поняття та сутності «управлінської звітності», відсутнє єдине дотримання принципів її формування, побудови її системи на підприємстві сучасними як теоретиками, так і практиками призводить до спотворення результативної інформації. Управлінська звітність – поняття, маловивчене науковцями, але широко використовується на практиці і при цьому має різні трактування. Часто це призводить до того, що навіть в рамках одного підприємства управлінська звітність визначається неоднозначно – формується за різними правилами, різними способами, що негативно впливає на достовірність і порівнянність даних, що характеризують стан визначеного об'єкта господарювання. З метою формування ефективної системи управлінської звітності, необхідно визначити насамперед поняття «управлінської звітності», як об'єкта інформаційно-аналітичного забезпечення управління.

Сучасні підприємства виробляють різноманітну продукцію, надають широкий спектр послуг, займаються торгівельною діяльністю, які розрізняються за своїм технічним рівнем, рентабельністю та іншим умовам. Крім того, продаж продукції, товарів, робіт, послуг здійснюється різними підрозділами, які також мають свої особливості (рівень попиту, дохід отриманий від споживачів, соціально-економічні та інші умови). Управлінська звітність має висвітлювати особливості діяльності підрозділів підприємства, надавати іншу інформацію, що становить значний інтерес для зацікавлених користувачів звітності по таких загальних напрямках:

- зрозуміти результати минулої діяльності;
- оцінити ризики і прибутки;
- прийняти обґрунтовані рішення щодо майбутньої діяльності.

Актуальність теми полягає в тому, що вивчення даних питань необхідно для всіх підприємств, перед якими стоїть завдання формування управлінської звітності. Мета представлення інформації в складі обліково-аналітичного забезпечення управління – сприяти користувачам скласти більш повне уявлення про діяльність підприємства, перспективи його розвитку, шляхом організації надання додаткових даних про виробництво, збут різних видів товарів (робіт, послуг). Така інформація дозволяє зацікавленому користувачеві приймати більш зважені, обґрунтовані та раціональні рішення.

Вагомий внесок у розробку системи використання інформації управлінським персоналом в процесі прийняття рішень висвітлені у працях відомих українських дослідників М.Т. Білухи [1], Ф.Ф. Бутинця [2], С.Ф. Голова [3], Л.В. Нападовської [4], М.С. Пушкаря [5], М.Г. Чумаченка [6], та інших. Але визначення управлінської звітності в економічній літературі тривалий час розглядали як елемент управлінського обліку, або як спосіб представлення інформації управлінському персоналу, що звужувало можливості її використання в управлінні підприємством. Це потребує додаткових досліджень у плані узагальнення і уточнення термінологічного апарату стосовно управлінської звітності.

Розглядаючи поняття управлінської звітності, слід з'ясувати ряд основних положень, які розкривають основи її тлумачення.

Лінгвістичне поняття «звіт», від якого походить поняття «звітності», вказує, що це письмове чи усне повідомлення офіційній особі або організації про свою роботу, виконання завдань, доручень і т. ін. Крім того, окремо виділяється розуміння «звітності» – документація встановленої форми, яка містить звіт про що-небудь [7].

Економічне трактування «звіту» зводиться до представлення інформації, що представлена у прийнятному для користувача вигляді (як правило, на папері), а також способу представлення такої інформації.

У свою чергу під звітністю розуміють сукупність взаємозв'язаних звітів, призначених для відображення цілісної картини господарської діяльності [8].

Сучасне розуміння звітності зводиться до отримання на виході із інформаційної системи прийнятної для користувача системи даних (інформації). Крім того, звіт представляється на паперовому носії, але може бути і представлений в електронному вигляді. Важливий не носій звітності, а спосіб звернення користувача до звіту. Інформація має властивість споживатися частинами – порціями, користувач як правило використовує спеціалізовану частину масиву інформації, яка йому необхідна при обставинах, що склалася, виникає потреба групувати, систематизувати інформацію максимально зручним для користувача способом.

Використовуючи загальне визначення поняття звітності, проведений аналіз літературних джерел формулювання управлінської звітності визначається як частина систематизованої інформаційної бази для користувачів. Метою складання управлінської звітності є задоволення інформаційних потреб внутрішньофірмового управління шляхом надання вартісних і натуральних показників, що дозволяють оцінювати і контролювати, прогнозувати і планувати діяльність структурних підрозділів підприємства (окремі напрями його діяльності), а також конкретних менеджерів.

Мета складання управлінської звітності обумовлює її періодичність та форми, а також набір показників. Точність і об'єм наведених даних залежать від організаційно-технологічних та економічних особливостей, властивих підприємству і конкретного об'єкта управлінського обліку, цілі управління стосовно до даного об'єкту обліку. У зв'язку з цим розробка управлінської звітності є головним завданням підприємства. Зміст, форми, терміни і обов'язки

подання цієї звітності, а також користувачі залежать від умов господарювання на конкретному підприємстві.

Система управлінської звітності - один з найбільш складних і важливих елементів управлінського обліку, що дозволяє керівництву підприємства, з одного боку, зрозуміти межі своїх можливостей в отриманні необхідних відомостей від виконавців, а також можливостей інформаційної та технічної служб, а з іншого боку - отримати ці відомості оформленими належним чином, тобто в тому вигляді, в якому ними зручно користуватися для прийняття управлінських рішень.

Управлінська звітність це інформаційна основа ефективного функціонування будь-якого сучасного підприємства, що потребує прогресивного розвитку – постійного вдосконалення оперативного і стратегічного управління. Такий розвиток підприємства можливий через здійснення усвідомленого, обґрунтованого і раціонального виділення, відбору, обробки та аналізу різних інформаційних ресурсів. В умовах інформаційної індустрії управлінська звітність поряд з іншими джерелами інформації служить як додатковим так, і основним джерелом для прийняття ефективних управлінських рішень. Саме управлінська звітність є базою необхідної інформації, інструментом прийняття правильних і обґрунтованих рішень на будь-якому рівні управління.

У трактуваннях «управлінської звітності» спостерігається класичне поняття та виділяються її різновиди. Даним питанням присвячені роботи ряду вітчизняних і зарубіжних вчених. У їх працях спостерігається різноманіття понять даного виду звітності – «внутрішня», «оперативна», «внутрішньогосподарська», «нефінансова» та інша, при цьому виникає плутанина, значно розширюється понятійний апарат досліджень облікової науки. Доцільно для усунення таких конфліктних розбіжностей розглядати всі інші форми звітності відмінні від регламентованих форм (фінансова, податкова, статистична та інша) у єдиній площині управлінської звітності. Поясненням цього може служити той факт, що всі види нерегламентованих звітів складаються, в основному, для цілей управління, форма їх залежить від потреб користувачів, а також управлінські звіти мають спільні функціональні ознаки. Відповідно, регламентовані звіти надають загальну інформацію, яка в основному використовується зовнішніми користувачами для фіксації даних з метою оподаткування, інвестиційної діяльності, їх узагальнення та розрахунку макроекономічних показників держави.

Розглядаючи вітчизняний рівень досліджень, загальне визначення управлінської звітності подається у нормативній базі, що регламентує діяльність банківської системи України: «Управлінська звітність – це звітність про стан та результати діяльності банку, яка використовується керівником (Правлінням банку) для планування, контролю та прийняття відповідних управлінських і економічних рішень. Метою управлінської звітності є надання можливості оперативно управляти банківськими ресурсами та оцінювати ризики» [9]. Дане тлумачення вказує, що управлінська звітність має сприяти виконанню функцій управління в оперативному режимі. При цьому не

враховуються види діяльності, структурний поділ та стратегічне планування діяльності установ.

Інші нормативні акти регулювання обліку на підприємствах України регламентують тільки основи ведення управлінського обліку на підприємствах, не враховуючи методи, форми узагальнення даних.

У дослідженнях вчених-економістів, досить часто переплітається і ототожнюються поняття «управлінської звітності» та «внутрішньої звітності». Це пов'язано із традиційним положенням, що склалося на етапі становлення управлінського обліку у нашій країні, який вважався внутрішньогосподарським обліком. Відповідно внутрішня звітність стала системою узагальнення даних управлінського внутрішньогосподарського обліку [10].

Продовжуючи розгляд, системи визначень, слід відмітити, що внутрішня звітність складається та подається тільки внутрішнім користувачам і використовуються тільки всередині підприємства. Так, В.Ф. Палій пов'язує внутрішню звітність із потребами управлінського персоналу підприємства та вказує, що внутрішня звітність – це сукупність упорядкованих показників та іншої інформації. У ній дається інтерпретація відхилень від цілей, планів і кошторисів, без чого управлінський облік залишається формальним скупченням цифрових даних, не придатних для цілей внутрішнього управління [11. с. 211].

Доповненням визначення «внутрішньої звітності» є урізноманітнення відображення показників діяльності підприємства не тільки економічних, а й технологічних. А.С. Бакаєв зазначає, що внутрішня звітність – це використовується для потреб управління організації система збору інформації в грошовому і натуральному вимірі про факти її господарської діяльності, що впливають не тільки на фінансові, але й на виробничі та технологічні показники організації [12].

Окремо, слід зазначити позицію окремих авторів щодо взаємозв'язку внутрішньої звітності із внутрішньовиробничою звітністю, яка у свою чергу підрозділяється по складу аналізованих підрозділів – на внутрішньоцехову, і внутрішньозаводську, за термінами складання – на внутрішньомісячну та місячну. Внутрішньовиробнича звітність складається для виявлення причин невиконання планів по випуску готової продукції, її номенклатури, якості, а також відхилень витрат матеріальних та трудових ресурсів від запланованих [13].

Підсумовуючи наведені визначення, можна зробити висновок, що внутрішня звітність призначена тільки для зацікавлених користувачів і включає показники тільки аналізованого підприємства, зменшуючи інформаційну базу, виключаючи можливість порівняння показників з іншими підприємствами, галузями. При визнанні ролі, яка відводиться управлінської звітності, сумнівним є і те, що вона повинна складатися тільки за короткі проміжки часу і відображати поточний стан справ підприємства.

На відміну від внутрішньої звітності управлінська звітність має ширше призначення та масштаби інформаційного обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень. Крім того, управлінська звітність може

включати різноманітні показники, що необхідні для характеристики різних видів діяльності підприємства. Тому, раціональним шляхом проведення досліджень у даній тематиці, є розгляд управлінської звітності, що включає у себе внутрішню звітність. Такий підхід досліджень є більш дієвим, дає можливість упорядкувати та систематизувати понятійний апарат пов'язаний із формуванням нерегламентованої звітності підприємства. Управлінська звітність стає узагальнюючим інструментом інформаційного забезпечення управління підприємства, а також може представлятися іншим зацікавленим користувачам інформації навіть за межі підприємства.

Слід зазначити, що, у дослідженнях вчених визначення «управлінської звітності» включає інші тлумачення. Один із напрямів відомих визначень управлінської звітності пов'язаний із її типологією, що включає інформаційні звіти, звіти економічних показників та звіти персональної діяльності (контрольні звіти). Саме контрольні звіти вважаються основними та ототожнюються із звітністю за центрами відповідальності. [14 с. 531 - 532].

Продовженням цього напрямку є визначення Б. Нідлза та Х. Андерсона про те, що управлінську звітність подають як виробничий звіт, який розділяють на два звіти: Звіт про собівартість виробленої продукції та Звіт про собівартість реалізованих товарів [15. с. 438-442].

Цей напрямок трактувань дає можливість представити управлінську звітність в основному як спосіб узагальнення даних управлінського обліку на рівні управління виробництвом та реалізації.

Другий напрям визначень управлінської звітності неоднозначно пов'язаний із виділенням управлінського обліку у складі бухгалтерського. Так, С.А. Кузнецова виділяє поняття «управлінська бухгалтерська звітність» як бухгалтерську звітність, що містить облікову інформацію про діяльність підприємства, що надається внутрішнім користувачам у процесі управління підприємством [16. С. 15]. Таке визначення з одного боку, призводить до розуміння інформаційної обмеженості, звуження можливостей управлінської звітності і припускає, що управлінська звітність містить тільки інформацію, що накопичена у бухгалтерському обліку. Бухгалтерська інформація може бути складовою бази формування управлінської звітності. Можливості та складові управлінської звітності значно ширші – інформаційна база управлінської звітності може включати різні показники, що пов'язані із різноманітними інформаційними напрямками та потребами керівництва. У той же час, управлінська звітність може включати навіть не економічну інформацію, яка необхідна для налагодження та становлення діяльності (технологія виробництва, ринки збуту, соціальна сфера тощо). Поряд з цим, цей підхід трактування вказує на проблему, щодо становлення та побудови повноцінної системи управлінської звітності підприємства на основі не тільки даних бухгалтерського обліку. Відповідно, для побудови управлінської звітності необхідно проводити додаткові дослідження концептуальних підходів до накопичення, узагальнення та представлення інформації. Практична діяльність підприємств потребує створення додаткових баз даних, розмежувати облік на фінансовий та управлінський як окремі ланки інформаційного забезпечення

керівництва та інших зацікавлених осіб (держава, податкова служба, тощо), аналогічно прийнятій побудові облікового апарату у розвинутих країнах за англо-американською моделлю.

Досить поширеним напрямом визначення управлінської звітності є її розуміння у поєднанні із функціональним вирішенням проблем певного напрямку, зокрема внутрішнього контролю. Проблема розвитку управлінської звітності як інструменту внутрішньогосподарського контролю приділяли увагу ряд авторів. Так, у контексті розвитку внутрішньогосподарського контролю управлінську звітність пов'язують із внутрішньою звітністю підприємства, яка є складовою його маркетингової інформаційної системи і має певну структуру; на підставі звітних даних проводиться контроль діяльності; контрольна звітність є необхідною складовою внутрішньогосподарського контролю підприємства [17. С. 400].

Аналогічно Петренко С.М. визначає управлінську звітність як внутрішню, що необхідна для проведення забезпечення управлінського персоналу необхідною контрольною-аналітичною інформацією, яка повинна представляти готовий інформаційний продукт для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [18. С. 211].

Однозначно, визначена функціональна направленість управлінської звітності також не дає повного розуміння її сутності, поєднуючи її тільки із виконанням контрольної функції управління. На нашу думку, контроль виступає тільки як один із напрямів задоволення інформаційних потреб користувачів для виконання функцій управління. Необхідно взяти до уваги, що будь-який звіт у першу чергу виконує інформаційну функцію, тому такий підхід до визначення управлінської звітності є недостатнім потребує уточнення.

Також слід відмітити оригінальне визначення управлінської звітності яке поділяє дефініцію на основну та другорядну частину, висуваючи парадигму, що управлінська звітність - це не стільки збір інформації, скільки її систематизація, представлення у вигляді якої-небудь системи показників (моделі): «у широкому змісті – це економічна модель об'єкта управління (або окремих його елементів), яка є інструментом моніторингу і контролю суб'єктом управління, використовуваним з метою впливу на функціонування цього об'єкта. Управлінська звітність на мікрорівні визначена як сукупність підсумкових показників, що являють собою результативну частину обліково-аналітичної інформації, регульованої завданнями управлінської діяльності в межах організації за форматом, обсягом, змістом і часовими параметрами, визначеними суб'єктом управління» [19. С. 4]. Також, таке трактування управлінської звітності, дає можливість зрозуміти підходи, щодо її формування в умовах застосування інформаційних систем обліку, є можливість пояснення створення алгоритмічної бази в залежності від запитів користувачів інформації.

Незважаючи на наявність різноманітних підходів до трактування і розкриття сутності управлінської звітності, характеристиці її відмінних рис та переваг (оперативність, інформативність, орієнтація на задоволення інформаційних потреб внутрішніх користувачів) усі вищенаведені визначення розглядаються на поточному часовому інтервалі. Однак, управління

підприємством вимагає отримання обліково-аналітичної інформації, необхідної для управління ризиками, своєчасного коригування стратегічних управлінських рішень і від того, наскільки повно інформація буде представлена, залежить ефективність діяльності підприємства. Аналіз зарубіжного досвіду роботи підприємств свідчить, що для вирішення власних завдань сталого розвитку проявляється ініціатива включення додаткових відомостей фінансового та нефінансового характеру до складу річних звітів. Ця інформація розглядається користувачами як суттєва, що доповнює і коригує бухгалтерські дані.

Найбільш повне визначення управлінської звітності, із врахуванням періодизації її формування, запропоновано І.Д. Фаріоном, Т. М. Писаренко, які зазначають, що управлінську звітність необхідно будувати таким чином, що дані, які в ній містяться, дозволяти отримувати відповідь на всі поставлені питання управлінців. При чому цей вид звітності має охоплювати дані за період, який дасть змогу найповніше проаналізувати діяльність підприємства та спланувати його майбутню роботу. Також автори зазначають, що управлінська звітність складається на рівні керівництва підприємства, а внутрішня звітність виділяється на рівні підрозділів [20. С. 703-710].

За доцільне вважаємо використання поняття «управлінська звітність», у контексті визначення нерегламентованої звітності, яке вже на рівні самого поняття включає важливі ознаки, що дозволяють ідентифікувати відповідний вид звітності серед всього масиву інформації, наявної на підприємстві, включаючи різні види звітів (аналітично розширені регламентовані звіти, внутрішні, внутрішньо цехові і т. д.).

Бухгалтерська фінансова звітність заснована виключно на історичних грошових оцінках, в той час як основу управлінської звітності утворюють різні вартісні оцінки - дисконтована вартість, справедлива вартість та ін. Визначення вартості компанії, її активів і зобов'язань, неминуче пов'язано з невизначеністю оцінок майбутніх подій фінансового характеру. Ця невизначеність практично долається своєчасним виявленням та обліком ризик-факторів до умов формування майбутніх фінансових подій. Ці ризик-фактори засновані на імовірнісних оцінках стійкості значень прогнозних характеристик і на оцінках можливості тієї чи іншої комбінації визначальних умов. Отримання таких оцінок можливе тільки в умовах знання ключових грошових і негрошових показників, що розкриваються у звітності.

З урахуванням усього вищевикладеного нами пропонується наступне визначення: управлінська звітність – це систематизована обліково-аналітична інформація у вигляді облікових і розрахункових показників, представлена по внутрішньофірмовим формам і призначена для користувачів з метою прийняття ними управлінських рішень, не тільки поточного, але й стратегічного характеру.

Особливості визначення даного терміну полягають у наступному:

1. Управлінська звітність розглядається як система форм, форматів цих форм і складових її показників – обліково-аналітичної інформації. Це припускає, що управлінська звітність – певна цілісність, що має внутрішню структуру. Кожна форма бухгалтерської управлінської звітності передбачає

систему форматів, кожен з яких розкриває елемент, інформація про який наводиться у відповідній звітній формі, з точки зору якої характеристики його стану (структури, руху, технічного стану і т.п.). Кожен формат містить у собі систему показників, за допомогою яких розкривається внутрішня структура відповідного елемента звітності та показуються його зв'язки з іншими елементами внутрішньої звітності. Показники згруповані в розділи звітної форми.

Сформульоване визначення припускає, що управлінська звітність включає в себе облікові показники та розрахункові показники. В результаті бухгалтерська управлінська звітність отримує статус аналітичного звіту, в якому не тільки відображається інформація про майно, зобов'язання та господарські операції економічного суб'єкта в кількісному вираженні, але й наводяться розрахункові показники, що характеризують фінансово-господарську діяльність організації та окремі її складові. Отже, управлінську звітність можна розглядати як систему обліково-аналітичної інформації. При цьому показники включаються в форми внутрішньої звітності не хаотично, а у відповідності з форматом, визначеним у розробленому внутрішньому регламенті.

2. Управлінська звітність повинна оперативно задовольняти інформаційні потреби менеджерів – внутрішніх користувачів не тільки оперативної, а й стратегічно напрямку.

3. Управлінська звітність орієнтована на задоволення інформаційних потреб менеджерів (внутрішніх користувачів). Відповідно, якщо інформація про якомусь об'єкті бухгалтерського обліку не є необхідною для менеджерів конкретної організації, то вона не повинна включатися до складу показників управлінської звітності. Не може бути уніфікованого формату бухгалтерської управлінської звітності, оскільки у кожного менеджера будуть свої інформаційні потреби, а відповідно, і свій набір показників, що задовольняють цю потребу.

Також, необхідно відзначити, що в кожному господарюючому суб'єктові управлінська звітність формується виходячи з інформаційних потреб суб'єкта управління і для успішного функціонування організації її керівництву необхідно формувати звітність, дані якої будуть корисні при прийнятті управлінських рішень.

Дані визначення відображають відразу кілька важливих моментів, що дозволяють зрозуміти суть і відмінні риси даного виду звітності. По-перше, вказує на те, що інформація управлінської звітності є основою для прийняття рішень. По-друге, зазначається, що до складу управлінської звітності включаються розрахункові показники та відомості не тільки про внутрішню, але і про зовнішнє середовище підприємства. У той же час, на наш погляд, невиправданим виглядає виділення на рівні визначення звітності її структурної архітекτονіки – можливості її складання як на рівні підприємства в цілому, так і на рівні його структурних підрозділів. При визнанні ролі, яка відводиться бухгалтерської управлінської звітності, сумнівним є і те, що вона повинна

складатися тільки за короткі проміжки часу і відображати поточний стан справ в організації.

Усі визначення мають важливе теоретичне і практичне значення. В той самий час багато питань пов'язаних із проблемою формування управлінської звітності ще залишаються відкритими. Дані визначення відображають відразу кілька важливих моментів, що дозволяють зрозуміти суть і відмінні риси даного виду звітності. По-перше, вказує на мету, досягнення якої повинно забезпечити формування обліково-аналітичної інформації, що використовується для прийняття управлінських рішень. По-друге, зазначається, що до складу управлінської звітності включаються розрахункові показники та відомості не тільки про внутрішню, але і про зовнішнє середовище підприємства. У той же час, на наш погляд, є доцільним виділення на рівні визначення звітності її структурної архітекτονіки – можливості її формування як на рівні підприємства в цілому, так і на рівні його структурних підрозділів.

Література

1. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – К.: 2000. – 692 с.
2. Бутинець Ф.Ф., Давидюк Т.В., Малюга Н.М., Чижевська Л.В. Бухгалтерський управлінський облік: Підручник для студентів спеціальності 7.050106 "Облік і аудит" вищих навчальних закладів. За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця; 2-е вид., перероб. і доп. - Житомир: ПП "Рута", 2002. - 480 с.
3. С.Ф. Голов. Управлінський облік. Підручник. – 3-тє вид. – К.: Лібра, 2006. – 704 с.
4. Нападівська Л.В. Управлінський облік: підруч. Для вузів / Л.В. Нападівська. – 2-ге вид., доопрц. та допов. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 648 с.
5. Пушкар М.С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти): Монографія.- Тернопіль: Економічна думка. 1999. – 422 с.
6. Економічний аналіз: Навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. — К.: КНЕУ, 2001. — 540 с.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К., Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. – 1736 с. іл. С. 447.
8. Бухгалтерский академический словарь / авт.-сост. М.Ю. Медведев. – М.: Московская финансово-промышленная академия, 2011. – 656 с.
9. Постанова №566 від 30.12.1998 (редакція на 06.11.2006) "Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України" Автор "Національний банк України" Реєстрація в МІНЮСТ-і №56/3349 від 01.02.1999(Абзац перший пункту 3.2 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку N 422 від 06.11.2006).
10. Сопко В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник. — 3-тє вид., перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2000. — 578 с.
11. Палий В.Ф. Управленческий учет издержек и доходов с элементами финансового учета. – М.: ИНФРА-М, 2006. – С. 279.
12. Бакаев А.С. Толковый бухгалтерский словарь. – М., 2006.- 164 с.
13. Павел Курятник. Внутрипроизводственная отчетность. //Управленческий учет и бюджетирование. - №8. - 2008 - С. 3- 6
14. Энтони Р., Рис Дж. Учёт: ситуации и примеры: Пер. С англ./под. ред. и с предисл. А.М. Петрачкова. – М.: Финансы и статистика, 1993. – 560 с.

15. Нидлз Б и др. Принципы бухгалтерского учета/Б.Нидлз, Х. Андерсон, Д. Колдуэлл: Пер. с англ./Под ред. Я.В. Соколова. – 2-е изд., стереотип. – М.: Финансы и статистика, 1999. – 496 с.
16. Кузнецова С. Управлінська бухгалтерська звітність: проблеми створення. / С.Кузнецова // Бухгалтерський облік і аудит. - № 11. – 2008. – С. 15-24.
17. Пантелеєв В.П. Внутрішньогосподарський контроль: методологія та організація: монографія. К.: ДП «Інформ.-анліт. Агентство», - 2008. – 491 с.
18. Петренко С.М. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю господарських систем: Монографія. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2007. - 290 с.
19. Семенишена Н. В. Комунікативна та інформаційно-аналітична функції бухгалтерської звітності сільськогосподарських підприємств/ Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). К. 2008 – 28с.
20. Фаріон І.Д., Писаренко Т.М. Управлінський облік: підруч. – К.: ЦУЛ, 2012. – 792 с.

5.2. РОЛЬ ТА ЗАВДАННЯ ОБЛІКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Надзвичайна актуальність досліджуваної теми пов'язана з величезними змінами, які відбуваються в економіці України й вимагають ґрунтовних досліджень у сфері концептуальних підходів щодо ролі та завдань обліку в системі управління сучасним підприємством, які ефективно використовуються ще з 50-60 р.р. минулого століття в країнах з розвинутою ринковою економікою.

Початок ХХІ століття ознаменувався переходом до нового типу суспільства -постіндустріального, який характеризується переорієнтацією на інтелектуальну працю, розвитком нової техніки і технології на базі інформаційних технологій. В цих умовах роль бухгалтерського обліку особливо важлива оскільки розвиток ринкових відносин вимагає адекватного інформаційного забезпечення ефективного управління обмеженими ресурсами, якими володіє кожне підприємство. В умовах ринкових відносин кожне підприємство самостійно обирає напрями розвитку, види продукції, обсяги виробництва, політику збуту продукції, соціальну та інвестиційну політику. Тому створення на підприємствах сучасної системи обліку є об'єктивною необхідністю, адже в кожного підприємства виникає потреба накопичувати інформацію (із внутрішніх і зовнішніх джерел) за різноманітними аспектами для більш ефективного планування, контролю, аналізу та прийняття управлінських рішень.

Соціалізація економіки, яка поставила в центр уваги особистість, формує цілі, параметри, інститути, інструменти функціонування та розвитку всіх інших систем, що забезпечують створення та ефективне функціонування її механізму. За цих умов спроба вирішити економічні проблеми на основі традиційних систем та методів планування, економічного аналізу, контролю та обліку, які функціонують незалежно одна від одної, не дає позитивних результатів.